

Lik og ulik

UBAS

Nordisk

Universitetet i Bergen Arkeologiske Skrifter

Lik og ulik

Tilnærminger til variasjon i gravskikk

Terje Østigård (red.)

UNIVERSITETET I BERGEN

2

UBAS – Universitetet i Bergen Arkeologiske Skrifter. Nordisk 2

Copyright: Forfatterne.

Arkeologisk institutt, Universitetet i Bergen
Postboks 7800
5020 Bergen
Norge
www.hf.uib.no/arkeologisk

ISBN: 82-90273-80-0

ISSN: 0809-6058

2006

Redaktør for denne boken:
Terje Østigård

Redaksjon for serien UBAS
Terje Østigård, redaktør
Lars Forsberg
Janicke Zehetner

Layout
Terje Østigård
Forside/omslag: Arkikon, www.arkikon.no

Trykk
Powerprint
www.powerprint.no

Forord

Det ene utgangspunktet for denne boken var enkelt, men viktig, og det var å ha det gøy. Det andre utgangspunktet var å materialisere ned på papiret noen av alle de spennede diskusjonene jeg har delatt i hvor mange har hatt interessante perspektiver samt deler av fascinerende arbeider jeg har lest. Derfor hadde jeg lyst til å sette sammen en antologi som ut fra den kunnskapen jeg hadde om både temaer, arbeider og forfattere forhåpentligvis kunne bli en bok som vil tilføre noe nytt, og det håper jeg det har blitt. I forhold til artikkelsamlinger som tar utgangspunkt i konferanser eller seminarer hvor noen artikler kan sprike i forhold til en overordnet ide, så har jeg invitert ulike personer til å skrive spesifikke bidrag, og målet har vært at boken skal utgjøre en slags helhet.

Likevel har alle artikkelforfatterne stått fritt til å skrive om hva de selv har hatt lyst til og hva som de syntes var mest interessant. Dessverre var det endel som ikke hadde mulighet til å skrive en artikkel selv om de ønsket det, og hovedårsaken har vært begrensinger i tid, feltarbeid og andre forpliktelser, som har umuliggjort at de kunne bidra med innsikt til variasjon i gravskikk.

Med utgangspunkt i det første premisset, det å ha det gøy, noe som kan virke merkelig for ikke-arkeologer når temaet er død, så er det noen som må takkes og som har vært premissleverandører for at det har vært mulig å komme sammen og snakke og diskutere fag. I den grad det er mulig å konkretisere hvor utgangspunktet for denne boken startet, så er det seminaret jeg arrangerte på Hordamuseet; ”Meninger med døden” 17-19. februar 2005 i forbindelse med utstillingene *Far Vel – Livets slutt i det flerkulturelle Norge* og *Dødens speilbilder - livets selvbilder*. Seminaret ble økonomisk støttet av både Hordamuseet og Arkeologisk institutt, og jeg vil takke begge institusjonene.

Personlig er det endel som jeg kunne ha takket for å ha lært mye av gjennom årelange diskusjoner om arkeologi og død, noen av de er med i denne boken som artikkelforfattere, andre er det ikke, og de vet hvem jeg mener, så for enkelthets skyld, og for første gang, sier jeg at ingen nevnt, ingen glemt. Likevel er det en som må nevnes i forhold til både UBAS-serien generelt og denne publikasjonen spesielt, og det er Morten Kutschera, som har muliggjort at praktiske problemer ikke lenger er problemer, men publikasjoner.

Bergen, 1. september, 2006

Terje Østigård

Innhold

Forord

- Lik og ulik** 9
-introduksjon til variasjon i gravskikk
Terje Østigård
- Moderne kremasjoner i Norge** 45
Jonny Ottesen
- Fosterbegravelser** 53
- en skikk utenom alle skikker
Anja R. S. Magnussen
- Från Karon till Sankte Per** 69
- gravskikk i Skandinavién under etterreformatóriske tid
Kristina Jonsson
- Bautasteiner og runesteiner** 95
- vitnesbyrd om særegne døde?
Trude Knutzen
- “Dødsmyter”** 113
- regissering av ritualer og variasjon i likbehandling i folkevandringstid
Siv Kristoffersen og Terje Østigård
- Flytende identiteter?** 133
- dyrebein i graver og førkristne personoppfatninger
Anja Mansrud

Store-Dal – en studie i horisontalstratigrafi Frans-Arne Stylegar	159
Från landskapens monument till monumentens landskap – om döda och efterlevande med exempel från äldre bronsålder, 1700-1100 cal BC Joakim Goldhahn	171
Liv och död i det tredje rummet – hybriditet och materialitet under mellanneolitikum Fredrik Fahlander	203
Døde og levende i det sein-mesolittiske Sør-Skandinavia – gravskikk som sosial diskurs Anja Roth Niemi	225
Döden i den bräckta lagunen – bland hundar och barn i Skateholm Malou Bäcklund Blank och Fredrik Fahlander	255